

IDF Světový mlékárenský summit 2004 v Austrálii

(IDF World Dairy Summit 2004 in Australia)

Jiří Kopáček

Českomoravský svaz mlékárenský

Summary

The last IDF World Dairy Summit held in Melbourne, Australia on 22-26 November 2004. During this annual event many IDF business meetings were organised: Forum on present and future IDF Work, five conferences covering nutrition and health; sustainable cleaning systems; farming systems in the future; food safety and dairy marketing. Very interesting was also a Dairy Leaders Forum with CEOs from companies around the world discussing 'Global Expansion' in dairy and the role of emerging countries and Dairy Policies and Economics.

For more informations : www.idfmelbourne.com

Úvod

Koncem loňského listopadu se v australském Melbourne uskutečnil výroční Světový mlékařský summit pořádaný Mezinárodní mlékařskou federací (IDF). Summitu se zúčastnilo 820 účastníků z celkem 44 zemí. Českou republiku zde zastupoval předseda Českého národního komitétu IDF ing. Jiří Kopáček, CSc. Program summitu byl velmi bohatý a zahrnoval jednání stálých výborů IDF, valnou hromadu (tentokrát s volbou nového presidenta pro další čtyřleté období), otevřené forum o současné a budoucí práci světové organizace mlékařů, ale především 9 významných konferencí, na kterých byly presentovány nejvýznamnější poznatky současného světového mlékárenství. Odborníky nejpřitažlivějšími byly konference o mlékárenské politice a makroekonomice, marketingu mléka a marketingu výživy, o bezpečnosti potravin, o výživě a zdraví a další. Překvapením bylo pak holandskou bankou Rabobank zastřešené fórum nejvýznamnějších světových lídrů trhu nazvané „Dairy Leaders Forum“. Delegáti summitu měli rovněž možnost se podrobněji seznámit s australským mlékárenstvím, zavítat mezi prvovýrobce mléka, do výrobních závodů, ale také do obchodních systémů a poznat způsoby marketingové podpory. V následujícím textu uvádím několik zajímavostí z tohoto summitu:

Australské mlékárenství

Mlékárenský průmysl v Austrálii je významnou součástí nejenom australské národní ekonomiky, ale patří mezi nejpodstatnější mlékařské země světa. To dokumentuje velmi efektivní prvovýroba mléka, která je v porovnání s Evropou o více než 30 % levnější. To pak zajišťuje i úspěch na světových mlékárenských trzích, na kterých se Austrálie podílí 13 % (pro srovnání Nový Zéland 48 %, EU-15 35% a USA 4%). Užití mléka pro mlékárenskou výrobu je v Austrálii plně v relaci se světovými trendy – zvyšuje se totiž výroba a tím i spotřeba výrobků s vyšší přidanou hodnotou, především pak sýrů (37% mléka), ale rovněž zakysaných mléčných výrobků. Nejméně polovina australské mléčné produkce je však uplatněna na exportních trzích, především však v asijských zemích. Globalizace průmyslu se nevyhnula ani vzdálené Austrálii. Zde dominují v mlékárenství zatím ještě velké domácí družstevní společnosti (např. Murray Gouldburn, Bonlac Foods), ale do popředí se stále více dostávají novozélandská Fonterra, italský Parmalat, multinárodní Nestlé, americký Kraft Foods, francouzská skupina Bongrain či japonský Snow Brand. Spotřeba mlékárenských výrobků je vysoká a srovnatelná s evropskou úrovní.

Světová mlékařská situace 2004

Výroba mléka v zemědělství zaznamenala v roce 2004 především na severní polokouli výraznější pokles. Nejvýznamněji tomu bylo v EU-15, což bylo zapříčiněno jednak klimatickými vlivy, ale také dopady nastartované reformy společné zemědělské politiky EU. V USA došlo k oživení prvovýroby teprve v druhé polovině roku. Rychlý růst výroby mléka je naopak zaznamenáván v Latinské Americe a Asii, zde pak především v Číně a Indii. Po poklesu zapříčiněným suchem došlo opět k oživení výroby mléka v Austrálii a na Novém Zélandu. Celkově však celosvětově došlo v roce 2004 ke zvýšení výroby mléka o 0,5% na 612 miliard litrů, co však zdaleka nestačí na pokrytí zvyšující se celosvětové poptávky. Zajímavostí je, že produkce kravského mléka téměř stagnuje, zatímco se výrazně vyvíjí výroba mléka buvolího a to hlavně v asijských zemích. Z celkové výroby mléka ve výši 612 mil.tun v roce 2004 představuje mléko kravské 84%, mléko buvolí 12,4%, mléko kozí 2,1%, mléko ovčí 1,3% a na mléka ostatních zvířat připadá 0,2%.

Zpracování mléka

V oblasti průmyslového zpracování mléka je současné období možné označit za období pokračující konsolidace. Na světovém trhu i nadále dominují silné kapitálové společnosti, mnohé nadnárodní nebo přinejmenším s globální působností. V tabulce je uvedeno pořadí dvaceti nejvýznamnějších světových hráčů v mlékárenství seřazených podle výše mlékárenského obrátu očekávaného za rok 2004.

Ve výrobě konzumních mlék je na tradičních trzích zaznamenáván velmi pomalý růst, zatímco v rozvojových zemích, a to hlavně v asijských regionech, je

nastartován dynamický růst. Celosvětově lze ale pozitivně hodnotit vývoj v segmentu čerstvých mléčných výrobků, především pak jogurtů a zakysaných mléčných výrobků. Experti jsou toho názoru, že tento nárůst není zapříčiněn pouze zvýšeným nákupem těchto výrobků jako základní potravin, ale že je především ovlivněn rostoucím vědomím spotřebitelů o pozitivních zdravotních aspektech těchto potravin (probiotika, výrobky se sníženým obsahem laktózy, cholesterolu, apod.) a také se zlepšujícím image mléčných výrobků jako potřebné a zdravé potravin.

Nejdynamičtěji se ovšem rozvíjí světová produkce sýrů, která pro svůj meziroční růst spotřebovává více mléčné suroviny nežli představuje roční nárůst mléka v prvovýrobě. Z těchto důvodů se tudíž zpracovává stále méně mléka na komoditní výrobky jako je například sušené odstředěné mléko či máslo. Tento pozitivní vývoj výroby sýrů souvisí s rostoucí spotřebou sýrů, která se rozšiřuje z oblasti tradičního použití sýra jako základní potravin také zvyšujícími se dodávkami sýrů jako suroviny či polotovaru pro ostatní potravinářský průmysl, ale také do gastronomie, hlavně pak kanálů rychlého občerstvení.

Absolutně nejvyšší spotřebu sýrů vykazuje Řecko (téměř 29 kg/os./rok), kde je sýr významnou složkou jídelníčku a je používán jak ve studené, tak i teplé kuchyni a často se používá i jako náhrada masa. Na druhém místě ve spotřebě sýrů je gurmánská Francie (26 kg/os./rok), kde je konzumace sýra součástí životního stylu, a pak už následují jednotlivé země západní Evropy – v Německu a Itálii se spotřebovává asi 22 kg na osobu, průměr EU-15 je přibližně 19 kg. Česká rostoucí spotřeba sýrů se blíží k 16 kg a je nejvyšší ze zemí střední a východní Evropy. V USA je spotřeba podobná jako v Česku, v Argentině se pro zajímavost konzumuje 8 kg, v Rusku asi 6 kg a v Japonsku a Mexiku to jsou 2 kg. V nejlidnatější zemi Číně je roční spotřeba na obyvatele asi 0,3 kg.

V celosvětové průmyslové výrobě komoditních výrobků, tedy másla a sušených mlék je zaznamenán výrazný pokles, s výjimkou sušených mlék plnotučných, které jsou stále žádaným exportním artiklem.

Tabulka : Nejvýznamnější mlékárenské společnosti světa

Pořadí	Společnost	Země	Obrat	Pořadí
--------	------------	------	-------	--------

2004			v Mld.U\$	2003
1	Nestlé	Švýcarsko	15,3	1
2	Dean Foods	USA	7,1	2
3	Danone	Francie	7,0	6
4	Dairy Farmers of America	USA	6,9	3
5	Fonterra	Nový Zéland	6,9	4
6	Arla Foods	Dánsko/Švédsko	6,2	5
7	Lactalis	Francie	6,1	9
8	Unilever	Nizozemí/VB	5,9	10
9	Kraft Foods	USA	5,6	8
10	Parmalat	Itálie	5,1	7
11	Friesland Coberco Dairy Foods	Nizozemí	5,0	11
12	Bongrain	Francie	4,5	13
13	Meiji Dairies	Japonsko	4,3	12
14	Campina	Nizozemí	4,1	15
15	Morinaga Milk Industry	Japonsko	3,9	14
16	Humana Milchunion	Německo	3,0	18
17	Land O'Lakes	USA	3,0	16
18	Nordmilch	Německo	2,5	20
19	Saputo	Kanada	2,4	
20	Schreiber Foods	USA	2,4	19

Světový mlékárenský obchod

Prodej mlékárenských výrobků na světových trzích vyjádřeno v objemech trvale roste, vývoj ve finančním vyjádření je ale ovlivňován mnoha faktory, ať už to jsou klimatické vlivy a s nimi spojený vývoj nákupních cen, vývoj měnových kurzů, ale především makroekonomická situace v jednotlivých světových teritoriích a na ní navazující politická jednání především ve Světové obchodní organizaci (WTO).

Ze světové výroby másla ve výši 3,9 mil.tun se na světových trzích uplatňuje 0,9 mil.tun (23%) a tato výše je zatím poměrně stabilní. Sušeného odstředěného mléka se v roce 2004 vyrobilo 3 mil.tun, což představovalo meziroční pokles o 6,3%. Na světovém trhu se z tohoto množství prodalo 1,4 mil.tun (tedy 47%). Výroba sušeného plnotučného mléka zaznamenala naopak nárůst na 3,1 mil.tun a prodej na mezinárodních trzích 1,8 mil.tun (tj. 58%).

Nové světové trendy

Na australském summitu bylo rovněž konstatováno, že globalizace mlékárenství bude v příštím období pokračovat. Očekává se další fúzování firem a

vytváření strategických aliancí. Tématem dne byla informace o připravovaném spojení skandinávské společnosti Arla Foods s nizozemskou Campinou. Nové uskupení Campina Arla by mělo již v roce 2005 zpracovávat 13,5 miliard litrů mléka, což je více než pětinasobek celé české produkce. Samozřejmě takovéto společnosti ovlivní vyjednávací pozici průmyslu s maloobchodem a zahýbají i s cenami v celé Evropě. „Námluvy“ probíhají i mezi německými giganty Nordmilch a Humana. Velké, dnes už globální společnosti, budou stále více pronikat především do oblasti Asie, ne však již tolik s exportem výrobků, ale spíše s budováním vlastních zpracovatelských kapacit s místní, a tedy i levnější pracovní silou. A i to bude mít opět dopad na světové ceny.

Dalším megatrendem je růst spotřeby mléka a mléčných výrobků z důvodů jejich zapracovávání do výrobků i v jiných potravinářských odvětvích, v gastronomii, v průmyslu „rychlého občerstvení“, apod. Významným je např. „průmysl pizzy“, který zpracovává stále více sýrů. Značné množství sýra se konzumuje v sítích McDonald, Pizza-Hut, KFC a dalších. Japonsko zase rozvíjí servisní prodej mléčných výrobků přímo „až do domu“ konečného zákazníka. Firma Yakult, která se tímto zabývá, rozšiřuje dnes tento systém vedle Japonska i v dalších světových teritoriích.

Velmi ožehavým tématem současnosti je také výživa a zdraví. Světová společnost si stále více uvědomuje rostoucí problém obezity a to především u dnešní mládeže. Problém jde napříč kontinenty a tudíž se toto téma stává novou prioritou nejenom ve Světové zdravotní organizaci, ale rovněž v profesních organizacích, mezi které patří také IDF. Vědci navrhli nové programy k řešení této situace, posiluje se význam pití mléka na školách a jsou nastartovány programy ke zvyšování konzumace mléka a mléčných výrobků. V rozvinutých zemích se pak do popředí zájmu výrobců dostávají trendy výroby vysokohodnotových produktů typu convenience (pohodlí), wellness, fun food (zábavné potraviny), home food (potraviny typu „jako od maminky“), regional či ethnic food (regionální a etnické potraviny) a mnoho dalších.